

[इंग्रजीमध्ये टंकलिखित न्यायनिर्णयाचे मराठीमध्ये भाषांतर]

[सर्वोच्च न्यायालयाचे अहवाल [१९९६] २ एस.सी.आर.] पान क्र. १३६-१३८

एल. राजय्या

विरुद्ध

नोंदणी व मुद्रांक महानिरीक्षक, हैदराबाद आणि इतर.

५ फेब्रुवारी १९९६

[न्या. के. रामास्वामी आणि न्या. जी. बी. पटनायक]

सेवा कायदा:

आंध्र प्रदेश राज्य व अधीनस्थ सेवा नियम-नियम ३४(ब)(ii) पदोन्नती - सेवाज्येष्ठता-सह-तंदुरुस्ती-वेतनवाढ थांबविण्याचा दंड-दंडाचा कालावधी वगळला, तर अधिकारी शिक्षेतून अपंग असल्याने पदोन्नतीसाठी विचारात घेण्यास पात्र नाही-तथापि शिक्षेच्या कालावधीनंतर तो पदोन्नतीसाठी विचारात घेण्यास पात्र आहे.

दिवाणी अपीलीय अधिकार क्षेत्र : दिवाणी अपील क्रमांक ३३४९/१९९६.

आंध्र प्रदेश प्रशासकीय न्यायाधिकरण, हैद्राबाद यांच्या दिनांक ५.८.९४. च्या ओ.ए.क्र.७५८०/१९९२ च्या न्यायनिर्णय व आदेशावरून.

अपीलकर्त्यासाठी ए.डी.एन. राव.

प्रतिवादींसाठी के. राम कुमार.

न्यायालयाचा खालील आदेश देण्यात आला:

अनुमती दिली.

अपीलकर्त्याची १९७८ मध्ये आंध्र प्रदेशातील वारंगल जिल्ह्यात नोंदणी आणि मुद्रांक विभागात कनिष्ठ सहाय्यक म्हणून नियुक्ती झाली. प्रतिवादी क्रमांक ४ व ५ हे कनिष्ठ सहाय्यक म्हणून त्यांच्यापेक्षा कनिष्ठ होते. याचिकाकर्त्याला २३ ऑक्टोबर १९८९ रोजी वरिष्ठ सहाय्यक म्हणून तात्पुरते पदोन्नती देण्यात आली. पण वरिष्ठांचे प्रत्यावर्तन झाल्यावर त्यांनी त्यांना जागा दिली होती. ३० मार्च १९९१ रोजी जी.ओ.एम.एस.क्र.३७८ मध्ये वरिष्ठ सहाय्यकाची दोन पदे निर्माण करून त्या पदांवर प्रतिवादी क्रमांक ४ व ५ यांची नेमणूक करण्यात आली परंतु अपीलकर्त्याचा विचार करण्यात आला नाही व त्यामुळे त्यांना नियुक्ती नाकारण्यात आली. त्यामुळे त्यांनी न्यायाधिकारणाकडे अर्ज दाखल केला. न्यायाधिकारणाने दिनांक ५ ऑगस्ट १९९४ रोजी ओ.ए.क्र.७५८०/९२ मध्ये आक्षेपित आदेशात म्हटले आहे की, ज्या तारखेपासून त्याच्या तात्कालिक कनिष्ठांना पदोन्नती देण्यात आली त्या तारखेपासून अपीलकर्ते पदोन्नतीस पात्र नव्हते, प्रतिवादींना नियम आणि पात्रतेनुसार वरिष्ठ सहाय्यक पदावर पदोन्नतीसाठी त्याच्या प्रकरणाचा विचार करण्याचे निर्देश दिले. वरील आदेशांवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित करून विशेष अनुमतीद्वारे हे अपील दाखल केले आहे.

वेतनवाढ रोखणे ही पदोन्नतीसाठी शिक्षा नाही, असा युक्तिवाद याचिकाकर्त्याचे अभ्यासू वकील ए. डी. एन. राव यांनी केला. आंध्र प्रदेश राज्य व अधीनस्थ सेवा नियमावलीच्या नियम ३४ (ब) (२) अन्वये शिक्षा म्हणून पदोन्नती रोखून धरल्यास

अपीलकर्ता केवळ पदोन्नतीसाठी अपात्र ठरतो.

वेतनवाढ रोखणे ही पदोन्नतीसाठी शिक्षा नाही. आंध्र प्रदेश वर्गीकरण, नियंत्रण व अपील नियमांतर्गत विविध प्रकारच्या शिक्षांची तरतूद करण्यात आली आहे. पदोन्नतीच्या माध्यमातून होणारी शिक्षा ही ठोठावलेल्या शिक्षेपैकी एक शिक्षा आहे. त्यामुळे प्रतिवादी अपीलकर्त्याला पदोन्नती नाकारू शकत नाहीत. प्रथमदर्शनी हा युक्तिवाद ग्राह्य धरला जात असला तरी तो स्वीकारणे अवघड आहे. नियम ३४ (ब) (२) मध्येच ज्येष्ठता-सह-तंदुरुस्तीच्या आधारे पदोन्नती दिली जाईल, असे स्पष्ट पणे सूचित केले आहे. हा नियम खालीलप्रमाणे आहे :

विशेष तदर्थ नियमावलीत काहीही नमूद असले तरी निवडेतरी प्रवर्ग किंवा श्रेणीतील पदोन्नती नियम १६ मधील तरतुदींच्या अधीन राहून, जोपर्यंत एखाद्या सदस्याची पदोन्नती शिक्षा म्हणून रोखली जात नाही, तोपर्यंत सेवाज्येष्ठता सह पात्रतेनुसार ठरविण्यात यावी.

त्याचे वाचन केल्यास असे स्पष्ट होते की, विशेष तदर्थ नियमांमध्ये काहीही नमूद असले तरी नियम १६ मधील तरतुदींच्या अधीन राहून, जोपर्यंत एखाद्या सदस्याची पदोन्नती शिक्षा म्हणून रोखली जात नाही. तोपर्यंत निवडेतरी श्रेणी किंवा श्रेणीतील सर्व पदोन्नती सेवाज्येष्ठता-सह-पात्रतेनुसार केल्या जाऊ शकतात. वेतनवाढ रखडल्याने तो पदोन्नतीसाठी अपात्र नसला, तरी सेवाज्येष्ठता-सह-पात्रता या नियमांनुसार त्याचा विचार करण्याचा अधिकार आहे. मात्र, सेवाज्येष्ठता-सह-पात्रता हा निकष असताना १.३.१९८८ रोजी एक वर्षाची शिक्षा ठोठावणे आणि

दुसऱ्या या चौकशीत १.३.१९८९ पासून म्हणजे २८.२.१९९४ पर्यंत पाच वर्षे वेतनवाढ थांबविणे यामुळे त्याचा विचार करण्यास तो अपात्र ठरला, त्यामुळे शिक्षा भोगत असल्याने पदोन्नतीसाठी तो पात्र झाला नव्हता. परिणामी, वरिष्ठ सहाय्यक पदावर पदोन्नती जेव्हा विशेष नियमांतर्गत गुणवत्ता व पात्रतेच्या आधारावर होते तेव्हा योग्यता त्यासाठी एक विचारात घेण्याची बाब आहे. त्यासाठी संबंधित कालावधीत तो शिक्षा भोगत असल्याने तो पदोन्नतीसाठी विचार करण्यास पात्र नाही. त्यामुळे त्यांच्या कनिष्ठांनी अपीलकर्त्यावर वरिष्ठ सहाय्यक म्हणून पदोन्नती मिळविली आहे. त्यामुळे त्याला कोणतीही तक्रार करता येत नाही. मात्र, १ मार्च १९९४ नंतर नियमानुसार पदोन्नतीसाठी त्यांचा विचार केला जाऊ शकतो.

त्यानुसार अपील निकाली काढले जाते. खर्चाबाबत कोणतेही आदेश नाहीत.

अपील निकाली काढण्यात आले

जी.एन.

\*\*\*\*\*

## अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

\*\*\*\*\*